

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis Barzaei Herovm Helvetiorvm Epistolae

Barzaeus, Johannes

Fribvrgi Helvetiorvm, 1657

6. Praelia contra Carolum Burgundum, Elicurti, Gransonij, Morati, & Nanceia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13014

Tu quoque de nostris balnea sterne rosis.
 Hanc age, tolle *rosam*. Dixit vibrauit, & ecce!
 Dum tonat hic saxo, decidit alter equo.
 Diffugiunt reliqui; sed Te BURCKARDE cruentat,
 Te Burckarde filix prodigiosa necat.
 Postera ubi croceis surgens Tithonia bigis
 Puniceo, optatum reddidit, ore, diem:
 Viuere me dubitans, video vixisse sodales,
 Et verè modicam jam superesse manum.
 E ter quingentis mecum, euasere bis octo: f.
 Dormit in aprico cætera turba solo.
 Dormit & in roseo jam purpurat uda cruore
 Lumina, pro patrijs exoculata focus.
 Nobiliorem alibi vix obtentura triumphum,
 Argæis oculis si vigilasset, erat.

A. Ita Stumpfius. B. Ioan. Scouogel à VVildenstein, Senator Basiliensis. C. D. Capitan: Hafner in Chron. Salodor.
 E. Idem cum Stumpf. & Grassero. Stettlerus meminit Comites
 IV. F. Grasserus & Chronica citata.

VI.
 ARGUMENTVM.

A Nnum Christi 1476. Confoederatis reddidit
 turbulentissimum Dux Burgundiæ Carolus,
 ut Regionum ac rerum omnium abundantiam locuple-
 tissimus, sic belli gloriam nulli Principum secundus. Is
 importuno bello dum Heluetios laceffit, & uniuersas pa-
 cis petite conditiones respuit, incredibili opum, mili-
 tum, & ipsius vitæ iacturâ, orbem docuit fortissima
 quæque ab inferioribus etiam posse confundi; dum à de-
 spectis Heluetijs ille triumphatus est, qui Gallia Regem,
 qui Cæserem, qui potentissimos Europæ Principes ab ar-
 bitrio suo habuerat suspensos. Prælia cum ipso gesta
 Heros ille proponit, qui iisdem cum Præturâ inter-
 fuit: quæ omnia accuratè pertractat Philippus de

Comines, & uniuersi rerum Helueticarum
scriptores.

IOANNES AB HALLVEIL Eques.
NICOLAO A DIESBACH Equiti.

*De Prælijs Burgundicis Elicurti, Gransonij,
Morati, Nanceij.*

E Cquid, Amice, rogas? Attritam CAROLI Erinny,
Edomitas tanti hostis opes laurumq;, lucrumq;,
Et Burgundiacas breuiori schemate plagas,
Dum memorare jubes; Titanium in ungue Gigantem,
Aut desperatæ flagrantia Pergama Troiæ,
In nucis exiguo, mandas celare, quasillo.
Dicam equidem, quæcunque manu pugnante patraui,
Quæque oculis funesta meis, quæque auribus hausi
Prælia: venturos ut in ardua facta Nepotes
Extimulem, neruolque animis gliscentibus addam.
Vranie tu Diua mihi, cui lucida cœli
Sidera, & æthereos cura est lustrare Penates,
Fare age, queis tandem genitusuè alitusuè sub astris
CAROLVS, aut tantos quo fidere cæperit ausus:
Vt decor ille Ducum nulli virtute secundus,
Quem patulis Fortuna ulnis, quem Gratia triplex
Hactenus, atque hilari blandita Fauentia vultu
Fouerat; Helueticis vulsus radicitus armis,
Tristia deluso dederit spectacula mundo!
Hunc velut effuso largissima Copia cornu,
Hunc unum Lydiæ stipârunt pondera gazæ;
Cui Ligeris, cui diues Arar, cui pinguis Mosæ
Littora, cui scaldis, Rhenique, ampliusque Mosellæ
Tractus, inexhausto fiscum farsere tributo.
Certè hunc Sequanij, Burgundionesque bimembres
(Nectaris affines ubi pampinat Heduus vuas)
Terraque Retheliæ, pinguique Niuernia glebâ,
Legitimum dixere Ducem: nec Celtica tantum
Rura, sed unâ alias (quâ se dilatat amæno
Belgica clara situ) rexit Burgundia gentes.

Expli-

Explicat acclives quæ Lucenburgia saltus,
 Hannoniæq; solum Cererisq; Artesia nutrix,
 Ex celebres Batavi, cultisq; annexa Brabantis
 Flandria, cumq; suo Limburgi terra Namurco;
 Zelandiq; agiles, & quos diuturna celebrant
 Prælia, Eburones; ac denique, quicquid ab alti
 Districtu Vogesi telluris, ad usque Britannum
 Visitur Oceanum, tot fortia Castra, tot Vrbes,
 Totq; Dynastiæ Comitumq; Ducumq; potentes
 Morem, opulente, tuo gesserunt, Carole, sceptro.
 Illum Europa potens, illum exoriensq; cadensq;
 Pertimuit Titan: Olli Regesq; Ducesq;
 Aut socias junxere manus, aut agmine victas
 Subjecere acies. Placito quemcunque regebat
 Magnatem arbitrio, longè celeberrimus, omnes
 Carolus ante Duces; AVDACIS magna PHILIPPI
 Progenies, Proneposq; suo, nec mente nec ausu,
 Degener à Proavo, reuera CAROLVS AVDAX. a.

ELICVRTVM.

Prima DVCI clades ELICVRTVM. Id milite nostro,
 Hortante Helueticam Friderico Cæsare pubem,
 Acriter obsessum, Comitum de Monte-Rotundo,
 Burgundi AEacidem, violenta allexit in arma.
 Ipse ferox, cædisq; audis, spiransq; minarum,
 Certam Elicurto operam, properansq; animosius omnem
 Spondet opem; tacitoq; studens adrepere gressu.
 Belligerum ter dena Virum cui millia, nostras
 Non exspectato præsumpserat impete turmas
 Plestere, & Heluetios inopino extinguere telo.
 Atqui improvisum Castris mirantibus hostem.
 Arma citò impavidus, ruit omnis in arma repente
 Heluetus, & factò velocius ordine, tanto.
 Sequanicas feruore acies, tantisq; Rotundum
 Aggreditur Comitem neruis, ut quisque cruentæ
 Grandinis impatiens, ac tempestatis ahenæ
 Sæuitiam exhorrens, inhonesto cæperit ausu,
 Deserto, attonitos, ELICVRTO, verrere campos.
 Mille è Burgundis, octingentosq; vorago

Sorbuit ista Viros: reliqui trepidantibus alis
 In mage tuta suos duxerunt tesqua tribules.
 Nostra quidem, id spatij, crebras etiam agmina plagas,
 Et mutilos retulere artus, ac membra cruentis
 Saucia vulneribus: Sed quod mirabile cunctis
 Creditu, & æternâ facinus memorabile famâ;
 Tot gladios, tot tela inter, tantiq̃ue cruoris,
 Profluuium; furor ille audius, feruorq̃ue, nec ullum
 Sustulit Heluetium; Lachesiñq̃ue arcentibus astris,
 Perdidit ætheream NEMO ex nostratibus auram. *b.*

GRANSONIVM.

CAROLVS, obsessi digressus ab urbe NouesI,
 Percitus hac famâ, calcato immitior hydro
 Perfurit, ac Martem Helueticas inuitat in oras.
 Desertis idcirco Vbijs, domitisq̃ue propinquæ
 Partibus Austrasiæ, liquido vicina Lemanno,
 Mox & Auentini bacchatur in oppida Pagi.
 Tæduit è proprijs solùm conscribere terris
 Dignam animo tam grandi aciem. Lombardia crebros
 Insuper Intubres, Princepsq̃ue Sabauda frequentes
 Addidit Allobroges. Placuere emissa Tarento
 Agmina, & Hesperijs miles selectus in agris.
 Scilicet ut quondam Salomonis gloria, magnos
 Traxit ab Eoo Phaëthontis cardine, Reges,
 Sidoniosq̃ue, Arabesq̃ue nigros, mollesq̃ue Sabæos:
 Magnificas ut Regis opes, Salomoneq̃ue dignam,
 Quilibet admissio spectaret lumine, pompam.
 Sic Europa ferè, quâ fax Hyperionis undas
 Vergit ad Hesperias, Burgundum inflexit in unum
 Consilij mentisq̃ue aciem: Quem Gallia diues,
 Quem Siculi Reges, omnisq̃ue Oenotria tellus,
 Angliaq̃ue, Ausonioq̃ue potens Germania sceptro,
 Muneribus coluere suis. Clarissimus ergo
 Carolus, vt famam luxu superaret opimo,
 Castra per ac nimio Tentoria turgida luxu,
 Omnigenas instruxit opes: hinc multa Smaragdus,
 Creber Onyx, lucensq̃ue Adamas, summisq̃; Monarchis
 AEmula Majestas, stupefactum terruit Orbem,
 Vidit,

Vidit, & attonito perlustrans omnia visu,
 Tot Procerum, tot clara Ducum, tam splendida Regum,
 Mirificè excultis, præfens Legatio, castris,
 In Burgundo ipsum mirata est Principe Cræsum.

Subtractura igitur jam exortæ incendia flammæ
 Heluetia, irati satagit placare furorem
 Caroli, & electis, nimis acceptabile pactum
 Offert, Legatis. Patitur despecta repulsam
 Patria, ceritus solito terit omnia fastu
 Carolus, oblatam renuit Burgundia pacem.
 Hanc iterata tamen quærit Legatio, & omnem
 Intendens operam, Nostro, inquit, Carole, juri
 Cedimus, obtentasque ultro tibi reddimus urbes,
 Fædera quin etiam quæcunque externa jacebunt
 Irrita: Te solum scribentque colentque deinceps
 Heluetij Socium. Quòd si conterminus hostis,
 Et conjurati, metuenda potentia Franci
 Immineant, belloque premant: Te nostra sequentur.
 Illico, & unâ omnem tecum ibunt agmina in hostem.
 Si prædâ alliceris, modicas certè Helueta tellus
 Suppeditabit opes. Phaleræ, queis cernimus acres
 Fulgere quadrupedes; Ocræque & ephippia ab altis
 Pendula visa tholis, & quod frenosque luposque
 Exornat pretium, fuluoque corusca metallo,
 Infinita tuis quæ sunt Calcaria castris,
 Heluetiorum omnes superant hoc tempore gazas. c.

Respuit ira precem. Burgundâ ferocia nullo
 Flectitur officio. Vulgantur turbida totam
 Bella per Heluetiam. Primâ infestatur arena
 GRANSONIVM, electo quod nuper milite, sumptis
 E patriâ tellure viris (disperfa ferebat
 Fama, Octingentos illuc migrâsse colonos)
 Inclita cum locio prouidit Berna Friburgo.
 Gransonium petit ergo audax, petit agmine vasto
 Carolus, ac plenis Tentoria plurima campis
 Explicat, Argiuas æquantia mole Mycenæ.
 Urbem ipse omnigenis, crepitanti murmure, telis
 Sollicitat; muroque sero, vallosque tumultu
 Impetit irarumque omnes effundit habenas

Bellica

Bellica sexcentis Tormenta aduecta quadrigis
 Puluere grassantur pyrio, grandi que boatu
 Terribiles objecta vomunt in mœnia glandes,
 Tanto ardore Ducis, tanquam si denuo atrocem
 Clara, per Hannibalem, foret expugnanda Saguntus.

BERNA quid hæc inter? Quid bello illustre FRI-
 Helueticas in feru Vrbes, in prælia Fratres (BVRGVM?
 Excitat, ac properam Socijs, Vrbs utraque pressis
 Poscit opem. Mora nulla subest, animosa petuntur
 Arma, sub Helueticis excurrunt strenua signis
 Agmina, & impauido, per compita quæque, viarum,
 Conueniunt unâ, Neocomi ad mœnia, gressu.
 Verum ibi Consilium multas dum crescit in horas.
 Perpetim in obsessos Burgundica sæuit Enyo.
 Iamque studens technis, quos nescijt hæctenus armis,
 Allicere; Instantem quin perdita turba ruinam,
 Clamat, & horrendam, quæ Vox manet unica, mortem
 Dum licet, arcetis? Commotæ Principis iræ.

Si lubet æthereâ vesci prolixis aurâ,
 Cedite: Sequanicis non responsura lacertis
 Mœnia, tamque fero jam sæpius ariete quassum,
 Blumbiuomoque iterum igne & aheni iterum imbre do-
 Dedite *Gransonium*. Vitam saluare labantem (mandum
 Non aliter vobis, quam liberâ & arcis & urbis
 Deditione, licet. Salui, si ceditis, estis;
 Contrâ, vixistis. Iurato à Principe verbo
 Fidite, & à Stygiâ Vosmet seruate fodinâ.
 Subsidiij nec vero ullam plebs victa Chimæram
 Fingite: Berna ruet; ruit obsidione Friburgum:
 Fœderis Helueticæ tota est symphonia discors.
 Cedite, & assuetas sibi quisque reuicite multas,

Quis petat ex ipsis grauiora oracula Delphis?
 Desolatum igitur, nec verò iuuaminis ullâ
 Erectum famâ, tamen haud superabile tanto
 Fulmine Præsidium, nitrata grandine ahenis
 Profiliante Tubis, noctuque diuque petitam,
 Egregiâ sed enim semper virtute renisam,
 Tradidit arbitrio Burgundi Principis arcem.
 Hic, agitate nouâ, Dux iracunde, Medusâ,

Verbi-

Verbiq̄ue ô nimium nimiumq̄ue oblite Ducalis,
 Ausus es, ô quanto, cognatæ encomia famæ
 Obscure probro? Dum sacra per omnia sponsam
 Mox violare fidem; dum Græcâ fallere technâ
 Heluetios, verboq̄ue graui, grauioreq̄ue fretos
 Principe; dum infantes celis suspendere ab Ornīs,
 Et putrido exanimare lacu, sicq̄ue omnibus unâ
 Non timuisti amens miseris elidere fauces,
 Totq̄ue inferre neces, saluas quibus omnibus unâ
 Promisisti animas. Adeo tibi *Carole* Cretes,
 Ac tam magnifica fraus Punica regnat in aulâ?
 Præteritas, Hercle, ista tibi Rhamnusia laudes
 Funditus, atque omnem ferit atro anathemate famam.

Vindex quippe Deus *Neoburgi* hucusque moratos,
 Conciliumq̄ue arctis belli de rebus agentes,
 Erigit Heluetios. *Salodorum, Suitia, Berna,*
 (Magnanimas neruosa inter pollentia turmas)
 Consilij jam accensa nouis perq̄; aëra passis.
 Excita vexillis, truculentum excurrit in hostem.
 Auxilium latura suis. Sed fama patratæ
 Nuncia perfidiæ, ferielq̄ue miserrima lethi,
 Ut liquidò vulgata fuit; fremebunda furori
 Calcar, & ardentes dedit indignatio neruos.
 Primus in hostiles exercitus iste cateruas
 Irruit, atque audax cum obiectâ Principis alâ,
 Mole quidem fastuq̄ue minor, sed pectore maior,
 Ventilat, usque adeo, locias quoad ipse phalanges
 Cursum è contiguo vidit descendere cliuo.

Sudum erat, ac lampas radijs Phæbea serenis,
 Militum ab aprico properantùm colle, micantes
 Lustrabat galeas; ac tot thoracas ahenos,
 Totq̄ue cataphractùm ferrata per arma virorum.
 Flammigeram partita facem, nictantis ad instar
 Fulguris, Helueticas fecit rutilare cohortes.
 Ipsæ iter accelerant, & rauco murmure pergunt
 Belligeras inflare tubas; cælumq̄ue solumq̄ue
 LVCCERIA horrisono perstringit, & VRIA, cornu,
 Lætitiâq̄ue suos plaudente feruntur in hostes.
 Territus his lituis nimiamq̄ue micantibus armis

Caro.

Carolus, è nostris captiuum fortè tenebat
 Nobilem: & Isti, inquit, tam immani mole Typhæi,
 Infulsâque nimis Tritones voce boantes,
 Quî genus? unde domo? quid tanti fulguris agmen?
 Tamque peregrino quid Cornua stridula cantu?
 Ille; Aduentitiæ, Dux ô Mauortie, turmæ
 Helueticâ geniti quoque sunt è gente Camilli,
 Formati ex unâ, cum plebe priore, farinâ:
 Prodiga gens animæ, motoque asperrima bello
 Iuris amans, rectique tenax: simplexque, cuique
 De meliore luto finxit præcordia Titan:
 Iamque, ut tutè vides, Socios ultricibus armis
 Ereptura suos. Toto hîc expalluit ore

Carolus, & dirum metuens sub pectore testem
 Commissi sceleris, secum unâ perspicit omnem
 Consternari aciem, Circum ergo pauentia cursans
 Agmina, magnicrepis virtutem accendere dictis,
 Atq; animos reuocare studet: præcepsq; per omnes
 Prouehitur peditumq; globos, equitumq; maniplos
 Vociferans, ferrumque vibrans, turmasque fatigans.
 Arma Viri, arma Viri ingeminant. Iam fulmina, &
 Balistis torquere pilas: jam cuspide ferri (igneas
 Cominus in nostras, jubet ebullire phalanges.
 Sed furit in cassum: titubat Burgundia, curuis
 AEmula Mæandris, nimio jam ardore furentem
 Nescia ferre hostem: fuga tutum suadet asylum
 Vnica: sed stricto DVVIS iracundia ferro,
 Vrget opus, tardatque fugam; lorisque, flagrisque,
 Verbereque inuersæ, trepidantes excitat, hastæ.

Nil agit infelix, sed inanem percutit Austrum:
 Erumpunt pedites; stantemque ac multa manentem
 Deserit ipse Ducem versis, Equitatus, habenis.
 Ergo operam perdens, animam ne perderet, Audax
 Cedit, & unâ omnem, quâ se Burgundia Crasso
 Prætulit ac Cyro, finit euanescere gazam.
 Faustra erat Heluetijs, nec multum hæc Scena cruorem
 Hauserat. E nostris acie durante momordit
 Ter denos Libitina Viros. Tibi, *Carole*, septem
 Loricati Equites; quadringenti que pedestres,

Effu-

Effudere animas. Captæ hinc cimelia prædæ
 Credam ego thesauris veterum præstare Quiritum,
 Quos tulit ad victas, prognatus Amilcare, Cannas;
Gransonis quascunq; Midas Burgundus in aruis
 Ostentabat opes; quicquid per Castra nitoris,
 Perque triumphali Tentoria structa paratu,
 Quidquid erat pretij: Seu pictas murice rallas,
 Seu cocco chlamydes, seu quis Milesia Serum
 Vellere, & Attalicæ fulgentia stamina lanæ
 Nominet, Helueticis spolio cessere colonis.
 Atqui ea quis memoret? Tyrij conopea texti
 Plurima, & è fuluo cælata aulæa metallo,
 Telasque innumeras, Indo quas dente politas
 Illustrat roseo conchylis purpura succo,
 Et vidi, & stupui. Tempestat ebria baccis,
 Ebria cæruleo missis à Gange Pyropis,
 Perpetuo nullam perpeffis lumine noctem,
 Inter collectæ crepuit myrothecia prædæ.
 Quicquid enim gemmæ generat Natura profundo
 Thetyos in gremio, quicquid prædiuitis Hermi,
 Quicquid arena Tagi precioso germine voluit,
 Vnâ in Gransonis reputabam effulgere campis.
 Maxima ne tangam Procerum dispendia; solus,
 Ut perhibet, Princeps, auri plus mille Talentum *d.*
 Fecit jacturam. Cataphractæ, tela, sarissæ,
 Balistæque truces, fulmenque imitata trifulcum
 Tormenta, & pyrij, mutuenda tonitrua, sclopi,
 Carrique & currus, victusque habitusque, penusque,
 Excedunt numerum. Patinarum argenteus imber,
 Merx velut expositi caput vilescere stanni,
 Victori Heluetio. Congestos æris & auri
 Dispertuerunt æqualia pilea nummos.
 Inclitus ille A D A M A S, arcana fulgure flammæ
 Intet Hydaspeas tralucens undique gemmas,
 Visus & in medio fuerat splendet cæno.
 Hic pretio regionem æquans, interque supremas,
 Census delicias rarum velut orbis Eoi
 Prodigium, famâ Arfacidas penetrabat & Indos;
 Gaza suprema Ducis. Tam nobilis ergo lapillus

Heluetico cùm fortè foret conspectus ab Irò,
 Tollitur, ac cautim floreno venditur unò.
 Emptor erat Mystes; hic cum Garamantide gemmâ,
 Cui vix Helueticæ sint respondendo crumenæ.
 Donâsset Patriam; gemino insignitus abiuit
 Aureolo, egregij gaudis fœnore lucri.
 Vidi ego fulmineum generosi Principis ensem
 Plus æquo celebrem, cui multo prodiga sumptu
 Iaspis, Erythreis distincta hinc inde Smaragdîs,
 Stellatum ambierat capulum; cui Mulciber æquam
 Cudere rhomphæam Siculo si poscat in antro,
 Postulet artificem, stipante Pyracmone, Brontem.
 Scrinia prætereo, scitè complexa verendas
 Diuûm Reliquias Polycleti ac Mentorî ipsas
 Arte imitata manus: ubi larga utriusque metalli
 Pondera, & è puro Calicem deprendimus auro.

Hic mihi castalio venit extollenda cothurno
 LVCERIA, Helueticæ lux non obscura coronæ;
 Belligerum quæ aggressa DVCEM, cùm more Qui-
 Cedere nolentûm, calidis feruesceret armis, (ritum
Chastilionæum vexilla suprema gerentem
 Sternit, & eximio potitur cum laude trophæo. e.
 Grandis erat pretij Labarum; Crux aurea spiris
 Transuersim distincta suis, hyacinthino & albo
 Puniceum doctâ permiscuit arte, colorem.
 Dignum hac Luceriâ pignus, cui grande *sigillum*,
 Aurea tota Domûs Burgundæ Insignia, opimo
 Accessêre lucro Diuisis ordine prædis.
 Cernimus ecce Viros plûs, nostrâ è gente, trecentos,
 Faucibus elisis, aliaque aliaque gradatim
 E trabe suffixos. Erat hîc cum patre perempto
 Filius; hîc charo sociatus amicus amico:
 Hinc gener, inde locer. Sed quod miserabile visu,
 Bini sæpe Viri, Frater cum fratre, neposque
 Cum patruo, mandante Ducis Rhamnusiâ, ab uno
 Penduli erant laqueo: Quidni spectacula tanto
 Digna Viro! Hos omnes meliori marmore dignos,
 Inuictos patriæ pugiles, ipsius in urbis
 AEdæ sacrâ, meriti decoramus honore sepulchri,
 Infe-

Inferijs ipsis solenni more peractis,
 Et sic Granfonico finem dedit alea bello,
 Vere nouo, tepidum regeret cum Martius orbem.

M O R A T V M.

Rerum importuno turbatus pectora fato
 CAROLVS, Hyrcanâ fremuit præ Tigride, raptis
 Si qua furit catulis. Laufannæ perculit ægrum
 Febris anhela animum, quam nullus in orbe Machaon,
 Nullus in Europâ Chiron, sed sola leuaret
 Adrastæa ultrix. Sæuum ciet ergo Graduum,
 Voce vocat Superos, Acheronta laceffit & astra,
 Ac lapidem quemcunque mouet, melioribus armis,
 Ut malè suscepto reddatur talio bello.
 Inde celer profugas, hinc inde recolligit alas:
 Multiplicatque acies, grauiore exercitu agrestes
 Ut domet Heluetios. Legatio crebra per omnem
 Spargitur Italiam: percurrunt tympana Belgas,
 Tympana Burgundos: nimiam sarcire ruinam
 Præcipitur cunctis, & Corus & Eurus, ab oris.
 Nulla mora, ingentem Prouincia quæque profundit
 Militem, adornandis incumbunt Hedua sclopis
 Oppida: fulmineas, tormenta curulia, moles,
 Turrifragosque Tubos, mittit Burgundia centum
 Ac quinquaginta: caruerunt sine quadrigæ
 Principis, & facti nitrato puluere carri.
 Atque his balistis, nimiumque feroce virorum
 Grandine & armorum (quâ vix grauiore putares
 Dorica Achæ menium properasse in prælia Xerxem)
 Impetit incautum flammâ grauiore M O R A T V M:
 Inuitatque animos pretijs, ac grandia palmæ
 Præmia designans, Vrbesque, arcesque, domosque
 Spondet & immensum pugnæ proponit honorem.
 Iamque adeo fors missa fuit, quid Satrapa quiuis
 Tolleret: Vrbs Titio, castra altera & altera Caio
 Obtigerant: ac mente vagas dum quisque Chimæras
 Fabricat, ante ipsam vulgata est symbola cænam.
 Hæc ubi finitimas vulgavit fama per urbes,
 Hortante Arctopoli, reuocantur ad arma recentes,

Helueticâ de gente, acies: Taratantara clangunt
 Patria: bellicrepas Mauortia tympana cantus
 Ingeminant; noua quisque suas in bella secures,
 Cumque togis ferrêis, longisque bipennibus, aptant
 Gransonicâ madidas etiamnum à clade macheras.
 Subsidia externi non dedignantur amici:
 Argentina suas Basilea que prompta cohortes,
 Rara que quæ lambit conterminus Oppida Rhenus,
 Explicitis, properata iubent per compita, signis
 Helueticas intrare plagas. Quin Austrius heros
 Ipse SIGISMUNDVS, Supremo è sanguine Princeps,
 Mittit ab agnatâ claros ditione maniplos.
 Adstitit hos inter quoque Dux REINARDVS, ademptæ
 Regulus Austrasiæ, turmâ stipatus equestri.
 Magnus ubique ardor, stat cunctis unus & idem
 Belligerandi animus; Vox una scopusque MORATVM.

Hic ego, qui primas, Patriâ mandante, phalanges
 Rexeram; ut hostiles totis se extendere campis,
 Non secus ac spissas Libyæ turgentis aristas,
 Alpexi cuneos: O multo exercita bello
 Pectora, macti animis, inquam: patet altera vobis
 Alea, Gransonicis quæ responsura trophæis,
 Munificas promittit opes, laurumque, decusque,
 Palmasque, ac celebrem famæ immortalis honorem,
 Sequanus en redijt, bona nobis cetera, & amplæ
 Reliquias gazæ, vitamque animamque daturus.
 Ampla Ducis seges est, sed nostras, credite, falces
 Excidij jam gnara timet. Vos Principis iras,
 Vos tremulos ne horrete viros, quos Helueta nuper,
 Vix bene tentatâ, repulerunt agmina, pugnâ,
 Annua lux agitur, quâ tot vertentibus annis
 (Octo & tricenis centesima jungitur æstas)
 Præda, triumphus, honos, Victoria, laurea, nostris
 Parta fuit Proavis; cum ingentes hostium acervos
 Exiguo ad *Laupæ* plexissent mænia, cæru.
 State, agite intrepidique omnes intendite neruos.
 Causa placens Superis, ac virtus pristina, Nobis
 Astripotente parem spondent à Numine laurum.

CAROLVS interea repetitis glandibus urbem

Aric-

Arietat, atque schedis jaculo trans mœnia missis
 Deditioem urget: reuenti extrema minatur
 Supplicia: inuicto sed *Bubenbergius* heros
 Præsidio, quassis iterumque iterumque iterumque
 Frustra insultantem, pulsat de mœnibus, hostem,
 Strage ingente Virum. Quintiles ante Calendas
 Orta dies decima est. Hic pugna indicta cruento
 Sæuijt excidio. Primi præludia belli
 Pugnaces habuere canes. Nostratia fortè
 Cum Burgundiaci subiissent, castra, Melampi,
 Importuna phalanx; in mutua prælia nostros,
 Inque feras rixas confestim acuere molossos,
 Namque indignati peregrinos ferre Lyciscas,
 Dente salutatos, morluque audace repulsos,
 Transmisere suis, comitatu ululante, magistris.
 Tempus erat pugnae: pars utraque feruet in hostem,
 Urget utrinque suos: Sed cum nimbosus Orion
 Aethera turbaret, vultuque nigerrimus Auster
 Non interruptum caelo dimitteret imbrem,
 Eia Viri, exclamo: vocat hora, ruamus in hostem,
 Rumpite quisque moram: Moriendum, aut pectore forti
 Nunc est certandum: fausto Mars ipse fauebit
 Sidere, si primæ caleat congressio pugnae.
 Sed prius intento caelumque DEVMque precatu
 Quærite, & unâ illum, Majorum more, Tonantem
 Flectite, qui palmas, qui mittit ab axe triumphos.
 Ille dedit vires Patribus: præsentibus idem
 Suggestet Heluetijs, & eorum fœdere nexis,
 Tam validas in bella manus, ut Marte secundo
 Magnicrepum sedare hostem, nimiumque molestas,
 Propulsare suo possint à limine, gentes.

Dum simul oramus, DEVS, ecce, pluentibus Austris
 Imperat, eque udâ proscribens Pleiadas æthrâ,
 Præcipit æstiuis ardere Hyperiona flammis.
 Rursus ego Phœbumque vocans, & ad æthera strictum
 Projiciens gladium; O lætis bona nuntia signis,
 Quid nisi laurifero portenditis omine bellum!
 Indole Ceruinâ superati abiêre molossi:
 Sol jubare orantes, radiisque illustrat? Eamus,

Quaq; DEVS, quaq; ipsa vocant nos Astra, sequamur.
 Pergimus ergo hilares. Sed jam majore renisu
 Stant Burgundiones: manet altâ mente repostum
 Gransonij damnus, veteresq; resuscitat iras.
 Classica rauca sonant, vastos balista molares
 Euomit, & crebro repetita tonitrua plumbo
 (Dum sine lege volant) aliosq; aliosq; cruentant,
 Interimuntq; alios: juratque accerrimus hostis;
 Se, prius occiduum quam visitet Hesperus amnem,
 Extincturum omnes, quicumque inimica sequuntur
 Agmina, Suiceros. Iuranti obnitimur hosti,
 Conferimusq; acies, jaculisq; instamus & armis;
 Donec in Helueticas tormenta curulia passim
 Deuenere manus. Hic tandem dextera dextræ
 Conferitur; ferit hasta ensem, gladiusque sarissam;
 Concurrent alacres, oriturque asperrima cædes;
 Usque adeo, ut nullam nisi discedendo salutem
 Sequanus esse ratus, verso valedicere dorso
 Cæperit, & spretâ fugere incessanter arenâ.

Regia in aprico struxit tentoria cliuo
 Carolus, unde omnem penetrabat lumine scenam:
 Hanc ergo tragicum dum vergere prorsus in actum,
 Dumque suas vel obire simul, vel abire, cohortes
 Vidit, & ingentem fluitare per arua cruorem:
 Anxius, ac durâ perplexus sorte, secundam
 Per salebras, per saxa fugam meditatur, & omnes
 Quadrupedante celer præteruolat alite campos.
 Perseus ipse suas pro tanto principe pennas
 Tradere visus erat; nulla hic præueterere lynces
 Laureæ, cursu ipsos sonipes præueterat Euros.
 Sed neque vita fugæ est: aciem sic quippe volantem
 Insequimur celeres, ac fusi sanguinis omnes
 Spargimus imbre vias. Pars ergo superstes in ipsis
 Quærit asylon aquis, nimio terrore propinquum
 Insiliendo lacum. Pars tentat in aëre diram,
 Euitare necem, fagosq; frequenter & ornos
 Scandit, & hirsuto proceras vertice pinus.
 Pars tremebunda cauos, lethi formidine, furnos
 Introit; & sursum vaga voluitur atq; deorsum;

Usque

Vsq̄ue adeo instantis torquet meditatio mortis.
 Sed frustra, O miseri, muscoso è pumice lurdas,
 Sollicitatis aquas. Furnusq̄ue, Ornusq̄ue, lacusq̄ue,
 Tellusq̄ue, armatam nequeunt auertere Parcā.
 Victrix namque manus, flammatis horrida telis
 Omnia perscrutans, & non nisi Marte secundo
 Prælia continuans, jam territum ab arbore Flandrum,
 Deijcit, ignitā jam figit glande Cheruscum,
 Iam ferit Allobrogem, jam clausum in fornice furni.
 Suffocat Batavum; totidemq̄; cadentia spectat
 Corpora, concussā quot pastor ab ilice glandes
 Præcipitante Noto. Sed dum per stagna profundī
 Martia turba Laci, crebras fluitare cateruas
 Prospicit, in vasto ceu nantes æquore mergos:
 Insidiant Tubo, dum nulli parcere nouit,
 Quemlibet interimit: ferus inde ad sidera clamor,
 Nequicquam obsessi, per stagna, per arua, Morati,
 Tollitur; atque omnes lurorq̄ue cruorq̄ue plateas,
 Burgundi exuuijs, ac trunco milite plenas,
 Occupat: horrendus per sparsa cadauera luctus,
 Næriaq̄;, & querulus contrita per agmina Lessus,
 Per loca quæq̄; stupor, mærorq̄ue, angorq̄ue, dolorq̄;
 Infremit: accensæ stant cuncta simillima Troiæ.

Vnus ibi (æternâ res est dignissima famâ)
 Ferreus ac toto cataphractus corpore miles,
 Clarus & ipse domo, Burgundus gente, stupendas
 Attonitâ dum mente neces miratur; anhelum
 Versat equum, laxatq̄ue lupos, fugitatq̄ue, lacumq̄;
 Infilit; & vastas satagens tranare procellas.
 Summe Parens, inquit, Si Te tutore tuisq̄ue
 Sospes ab auxilijs Elementa per omnia sparsas
 Effugere infidias. patulâ si fauce minantem
 Euitare queam, vitæq̄ue animæq̄ue, charybdin;
 Nulla Echeneis erit; Thebæi Martyris V R S I,
 Militis egregij, Salodoriâ in Vrbe, sacratam
 (Sic juro, ac voueo) supplex prouoluar ad aram:
 Et meritos, cum laude, hymnos, & Numine dignas
 Persoluam grates. Erit hæc cataphracta patrati
 Tesserâ prodigij. Tu me, Pater optime, nantem,

Tu rege labentem. Sic fatur, & ilicet omnes
 Remigio fausto penetrat, Vir aheneus, undas:
 Egrediturque lacu, dictamque celerrimus urbem
 Appetit, ac summam non ægrè admissus in ædem,
 Prosequitur miro Thebaica Lipsana cultu,
 Voce DEVM celebrans, magnique Tonantis amicos
 Munifico feruore colens. Suffigitur ergo
 Fornici, & æternum statuit cataphracta trophæum: f.

Nox furiam dirimit, quæ si tardasset opacas
 Dictynnæ bigas; de tot legionibus hostis,
 Integer ad Patrios remeâsset nemo penates.
 Sat tamen O Superi, nimiumque hæc Scylla cruoris
 Glutijt, heu quanto Mars hîc efferbuit æstu!

Non secus ac plenis quando jam nutat aristis,
 Solstitio feruente, Ceres (dum murmure rauco
 Transcurrunt piceas commota tonitrua nubes)
 Scinditur æthra Notis, armatas AËolus hiemes
 Excitat ac subitum crepitanti grandine bellum
 Per sata, per segetes, per densa arbuta, per hortos,
 Per vineta coquit: concretus in æthere nimbus
 Omnia præcipitat; furit undique faxeus imber,
 Verbere pullat humum, quatit ardua tecta; domosque.
 Agrosque, stipulasque ferit: labat iccta repente,
 Triticeâ cum messe, seges; ruit inclita florum
 Purpura, percusso moriuntur lilia culmo.
 Sed neque grassantem Pomona vel ipsa ruinam
 Effugit, horrendam vis grandinis unica stragem
 Perpetrat, exculti perit omnis gratia campi.
 Helueta tempestas, obsessi ad castra MORATI,
 Turbine Burgundas haud quaquam dispare strauit,
 Elisitque acies; nec segnior impete grando,
 Nec minor armati fuit hîc violentia nimbi:
 Triginta enumerant, inimicâ è gente, Virorum
 Millia, queis vitæ Clotho abscidit improba filum. g.
 Rari iterum è nostris, quos plumbeus imber ab ipso
 Pugnæ principio, crepitusque extinxit ahenus. h.

Mansere in spolijs Tentoria mille, couini
 Principis innumeri, Scloporum machinæ, aceruus
 Annonæ immodicus; Ducis aurea Sella, Sigillum

Auro

Auro cælatum, pretiosi nobile Sceptri
 Pegma; peregrinâ mirabilis arte Galerus,
 Qui caput augustum festiuæ tempore pompæ
 Cinxerat: ac Tyrio flagrans rhomphæa smaragdo.
 Annulus inde frequens, quem rubrâ Hyacinthus ab
 Et varius fulgore suo pingebat Achates. (undâ,
 Plurimæ ad hæc vestes, quas vel textura ministrat
 Thessala, vel tinctæ Melibæo murice lanæ.
 Cetera, quæ longum foret hîc memorare (Sacellum
 Aulicum, & Indo alias aliasque è littore merces)
 Transeo; quæ mæsto reminiscens pectore Princeps
 Certè, ait, Heluetij iusta sî lancæ repertam
 Distribuant prædam; quanquam de paupere Codri
 Cespite sint geniti; nunc ostro turgidi & auro,
 Nunc Rhodios sortiti imbres sibi plaudere, & orbas
 AERE peregrino poterunt farcire crumenas. *i.*
 Dixit, & inuictò, petit Hedua rura, MORATO,

NANCEVM.

Nec, quibus à summo pluit hæc Victoria cælo,
 Munera grata Dijs, meritosque litamus honores.
 Nec tamen orta quies: Superosque hominesque fatigat
 CAROLVS, atque nouam nouus Hannibal intrat arenam.
 Initauratâ acie Tullingum infestat, & acri
 Efferus obsidio, NANCEIAM territat urbem.
 Inde citam REINARDVS open, cursando per omnes,
 Suscitât, Heluetios. Excurrunt fortia passim
 Agmina, Burgundas inquisitura cateruas.
 Mensis erat Iani, canis ubi cuncta pruinis
 Texerat, & Sæuam Capricornus coxerat hîemem. *k.*
 Inualuere niues, spirabant frigora Cauri,
 Stiriaque impexis induruit horrida barbis.
 Cùm Pater omnipotens glacieque geluque rigentem,
 Luciferi fulgore, aciem sic temperat; ac si
 Vreret arentes æstiuâ Canicula messes.
 Cælo agimus grates. Præsentem prurit in hostem
 Iam sua cuique manus: sed in hoc certamine primas
 Dum Lotharingus auet; Nos ritu ac more vetustis
 Solenni Heluetijs, pertæsi ferre secundas,

Sanguinolenta damus funestæ exordia pugnae:
 Nec torpent socij: concurritur illico, & ingens
 Exoritur strages. DVX ipse Deosque Deaque
 Inuocat, ac tremulam mucrone, furore, feroque
 Incitat ore aciem, laturus ab hoste triumphum,
 Aut animam acturus Volat hic, volat ecce per agmen
 Funereus bubo, cantuq; ululante finistrum
 Ingeminat venisse diem; quo præscia fati
 Atropos, ingentem sibi vendicet orbis Achillem.

Sequanij fugere globi: Dux ipse probrosam
 Deierat ore fugam: Satrapæque ac indole multi
 Nobiliore viri, dum rupis ad instar æhenæ
 Pugnando durant; mæstos inuisere manes
 Luridi & unâ atras properare iubentur ad umbras.
 Tu quoque gemma Ducum, Tu magnipulle Gradiui
 CAROLE, tam crebris quondam cantate triumphis,
 Tam grauibus stipate armis; Tu stirpis auitæ
 Gloria, Tu gelido necdum mature sepulchro,
 Occidis; & nullo Serumæ, Arabumæ, Phrygumæ,
 Vellere jam rectus, nudos inglorius artus
 Expandendo, jaces; toti que incognitus orbi,
 In desolatâ squalis inhumatus arenâ. l.

Eheu quis credat, quod Regum fulmen & horror.
 Quod L E O, qui totum rugitu exterruit orbem,
 Pauerit ipse suâ crocitantis pelle volucres? m.
 Dij tibi, magne heros, clypeoque ornande Pelasgo,
 Dij tibi sint faciles: Nanceiam, emortuus, urbem
 Tot studijs viuo, tantoque ardore cupitam
 Ingredieris. Victor tibi Dux Reinardus, & armis
 Prosper ab Helueticis, tam illustri Principe dignas
 Instruit exequias: & quem Burgundia diues,
 Quem capere immensis ipsa augustissima terris
 Gallia non poterat: jam angusta condit in urnâ,
 Claudens exiguo Burgundam marmore pompam. n.

Verè adeo instabiles, genus hoc mortale, Deorum
 Cernimus esse pilas. Sternunt excelsa petentem
 Icaron, abjectum tollunt de puluere Daphnim.
 Quæ tibi prolixè dum enarro, coronide totam
 Claude isthac seriem. Despectos CAROLVS AVDAX
 Dum

Dum grauat Heluetios, ELICVRTI perdit amicos;
GRANSONII gazas; hominum tricena MORATI
Millia; NANCEII fædo ipsam vulnere vitam.

A. Philippus de Comines Lib. 6. & 7. B. Stumphius &
Capitan. Hafner in Chron. Salodor. C. Comineus l. 7. cum ce-
teris. D. Grasserus f. 141. E. In Lucernensium Exercitu emine-
bat Caspar ab Hertenstein Eques, & Imperator belli nobilissimus.
F. Ita disertis verbis Chron. Salodor. G. Petrus Etterlin, Grasserus.
H. Ex Heluetijs & eorundem adiutoribus non perijisse 50. affirmat
Etterlinus. I. Ita Grasserus f. 150. K. Anno Christi 1477. L. Co-
mineus sub finem lib. 7. M. N. Grasserus f. 154. 155. &c.

VII.

ARGVMENTVM.

POST magnam illam Suevia Confœderatio-
nem instinctu Friderici III. Imperat. erectam,
grauissima bella inter Austriacos & Heluetios sunt ex-
orta; quorum postremus quodammodo fuerat ille con-
flictus, qui ad Dornacum in dominio Solodorenfi
Anno 1499. die 22. Iulij, ab aliquot Heluetiorum
Cantonibus uti alacritate generosâ, sic excellenti Vi-
ctoriâ fuit pugnatus. Eius adiuncta (in Annalibus
Heluetijs passim annotata) presenti Epistolâ expo-
nit, nobilissimæ familie Salodoranus.

IOANNES A ROLL.

BENEDICTO HENRICO A STEINBRVCK.

De conflictu Dornacensi.

LITTERA, sanguinei properans è puluere belli,
Gestit adire tuos, vix mihi lecta, lares.
Vna quidem geminam proponit Littera frontem,
Hinc seriem palmae personat, inde fugæ.
Rauriacis perarata fuit celeranter in oris,
Quâ DORNACENSEM Birla pererrat agrum.